

BIURO
RZECZNIKA PRAW DZIECKA

Raport Rzecznika Praw Dziecka

Ogólnopolskie badanie jakości życia dzieci i młodzieży

Obszar nr 1
Środowisko szkolne

Warszawa 2022

Rzecznik
Praw Dziecka
Mikołaj Pawlak

Biuro Rzecznika Praw Dziecka

ul. Chocimska 6

00-791 Warszawa

Spis treści

1. Cel badania 4
2. Nota metodologiczna 4
 - 2.1. Charakterystyka narzędzia badawczego 4
 - 2.2. KIDSCREEN-27 – główne wskaźniki 5
3. Charakterystyka respondentów 7
4. Środowisko szkolne 16
 - 4.1. Znormalizowane wyniki badania 16
 - 4.2. Szczegółowe wyniki badania: stosunek do szkoły 21
 - 4.3. Aktywność szkolna 24
5. Rekomendacje 27
6. Bibliografia 29

1. Cel badania

Celem badania było uzyskanie wiedzy dotyczącej oceny rodziców dobrostanu ich dzieci, a także porównanie ocen z badania pn. „Badanie jakości życia dzieci i młodzieży w Polsce” przeprowadzonego dla Biura Rzecznika Praw Dziecka w 2021 r. i wskazanie na możliwe zależności pomiędzy postawami rodzicielskimi a oceną jakości życia dzieci.

Badaniem objęto łącznie 1800 rodziców uczniów na trzech poziomach edukacyjnych: edukacji wczesnoszkolnej (klasy 2. szkoły podstawowej), szkoły podstawowej (klasy 6.) i szkoły ponadpodstawowej (klasy 2. technikum i liceum ogólnokształcącego). W każdej grupie badanych było 600 osób dorosłych, w tym co najmniej 200 ojców.

Pomiar przeprowadzono przy użyciu kwestionariusza The KIDSCREEN-27.

Badanie zostało technicznie przeprowadzone przez Centrum Badań Marketingowych INDICATOR Sp. z o.o.

Niniejszy raport koncentruje się na jednym wymiarze – środowisku szkolnym.

2. Nota metodologiczna

2.1. Charakterystyka narzędzia badawczego

Kwestionariusz **KIDSCREEN** powstał jako odpowiedź na konieczność wypracowania jednolitego narzędzia dla krajów europejskich do oceny jakości życia dzieci (Ravens-Sieberer & Kidscreen Group Europe, 2016). Został on opracowany w ramach projektu Screening for and Promotion of Health-Related Quality of Life in Children and Adolescent. A European Public Health Perspective realizowanego w latach 2001-2004 na zlecenie Komisji Europejskiej w ramach V Ramowego Programu Współpracy Naukowej. W projekcie uczestniczyło 13 państw europejskich (Ravens-Sieberer i in. 2008), w tym przedstawiciel Polski – dr Joanna Mazur z Instytutu Matki i Dziecka w Warszawie.

KIDSCREEN jest pierwszym narzędziem do badania jakości życia dla dzieci i młodzieży, które było rozwijane jednocześnie w kilku krajach. Walidacja była przeprowadzana na reprezentatywnych grupach badanych w poszczególnych krajach. Ta metoda jednoczesnego walidowania narzędzia umożliwiła ocenę różnic i podobieństw w jego

stosowaniu. Uzyskane rezultaty pozwoliły także na dostosowanie poszczególnych wersji kwestionariusza do uwarunkowań lokalnych, krajowych (Ravens-Sieberer i in., 2008). Kwestionariusz KIDSCREEN przeznaczony jest dla dzieci i młodzieży w wieku 8-18 lat. KIDSCREEN-52 obejmuje 10 obszarów, wymiarów życia (Ravens-Sieberer i in., 2005), a KIDSCREEN-27 obejmuje 5 obszarów (Ravens-Sieberer i in., 2007).

Kwestionariusze KIDSCREEN mają następujące zalety:

- są uniwersalne;
- są możliwe do zastosowania w różnych krajach i kulturach;
- spełniają wysokie standardy metodologiczne, zgodne ze współczesną teorią budowania testów psychologicznych i kwestionariuszy do badania jakości życia;
- są praktyczne (krótkie, łatwe w użyciu, posiadają prosty system oceny wyników) (Mazur, 2008).

W badaniu posługiwano się polską adaptacją kwestionariusza opracowaną przez zespół Instytutu Matki i Dziecka w Warszawie (Mazur, 2008).

W niniejszym badaniu wykorzystano KIDSCREEN-27. Na wykresach kołowych oraz wykresach skumulowanych suma poszczególnych wartości procentowych może wynosić 99% lub 101%. Jest to wynikiem stosowanych zaokrągleń w wartościach liczbowych po przecinku.

2.2. KIDSCREEN-27 – główne wskaźniki

Obliczając wyniki uzyskane na podstawie kwestionariuszy KIDSCREEN, można zastosować następujące podejścia:

- obliczyć wynik surowy jako sumę punktów danej skali, pamiętając o zasadzie punktowania od odpowiedzi najmniej korzystnej do najbardziej korzystnej (od 0 do 4 lub od 1 do 5 punktów);
- obliczyć wynik wystandaryzowany na skalę od 0 do 100 punktów (punktacja pytań od 0 do 4, suma punktów podzielona przez maksimum dla danej (pod)skali i pomnożona przez 100);
- standaryzacja według skali stenowej (średnia 50, odchylenie standardowe 10).

W przypadku posługiwania się wynikami surowymi lub prostej standaryzacji na skali 0-100 punktów zachowana jest naturalna różnica między wynikami uzyskanymi

dla poszczególnych skal cząstkowych (wymiarów jakości życia). Skala stenowa ma większe zastosowanie do celów diagnostycznych. W przypadku prostego przeliczenia wyników na skalę 0-100 punktów łatwiej jest porównać poszczególne wymiary HRQL, jak również można interpretować wynik jako odsetek oceny maksymalnej do uzyskania.

W niniejszym raporcie zastosowano obliczenie wyniku wystandaryzowanego na skalę od 0 do 100 punktów, aby możliwe było porównanie wyników badania rodziców do przeprowadzonego w 2021 roku badania dzieci i młodzieży.

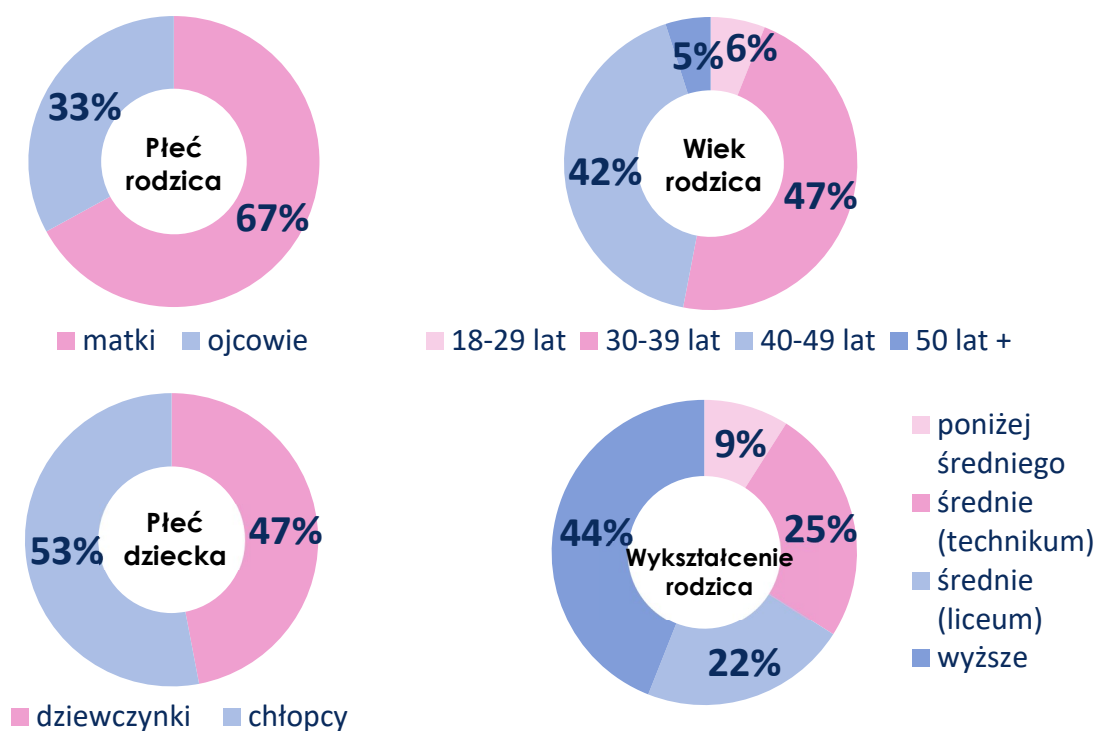

3. Charakterystyka respondentów

RODZICE UCZNIÓW KLAS DRUGICH SZKOŁY PODSTAWOWEJ

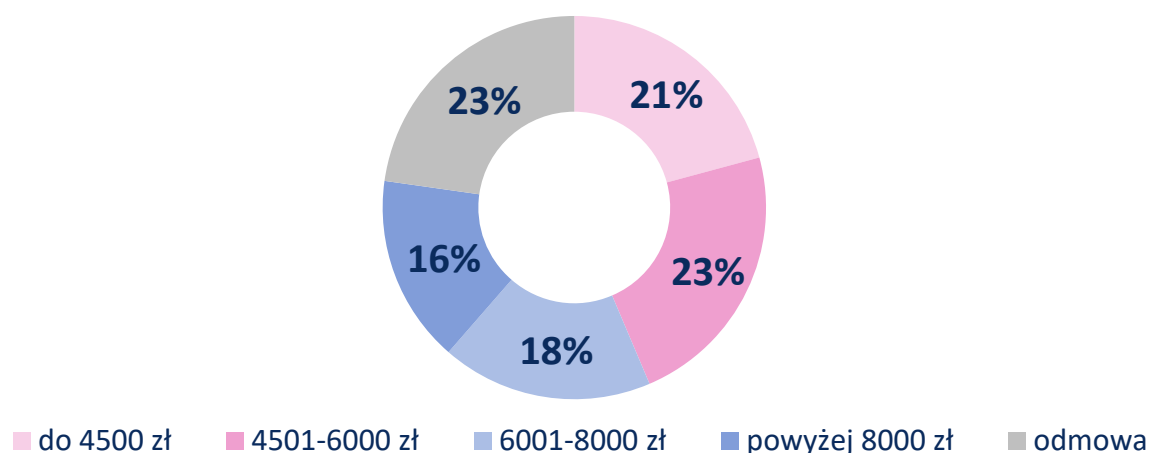
Zgodnie z doborem próby ojcowie stanowili tu 1/3 badanych. Rodzice dzieci uczących się w drugich klasach szkoły podstawowej nieco częściej mają synów (53%). Niemal połowa z nich (47%) ma 30-39 lat, nieco mniej (42%) 40-49 lat. Wśród badanych rodziców drugoklasistów największy odsetek ma wyższe wykształcenie (44%), mniej średnie techniczne (25%) lub ogólnokształcące (22%).

Wykres 1. Charakterystyka respondentów (rodzice uczniów KL. 2. SP) – płeć, wiek i wykształcenie rodzica oraz płeć dziecka

Podstawa: rodzice uczniów klas 2. szkoły podstawowej, N=600

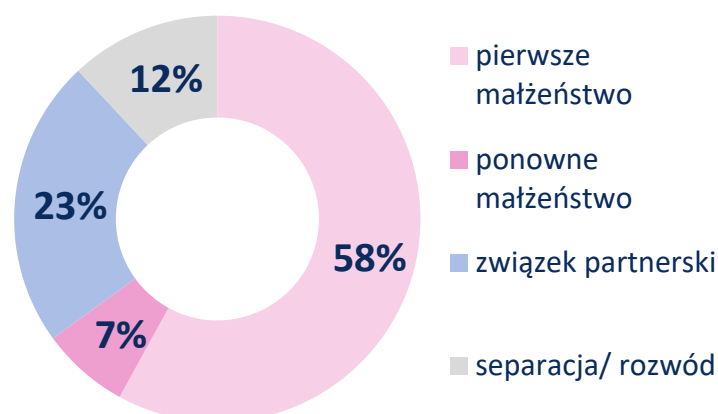
Wykres 2. Charakterystyka respondentów (rodzice uczniów KL. 2. SP) – dochody gospodarstwa domowego

Podstawa: rodzice uczniów klas 2. szkoły podstawowej, N=600

Większość rodziców (44%) deklaruje łączne dochody gospodarstwa (z włączeniem świadczeń socjalnych) w wysokości do 6000 zł miesięcznie. Niemal 1/4 badanych odmawia odpowiedzi.

Wykres 3. Charakterystyka respondentów (rodzice uczniów KL. 2. SP) – status rodziny

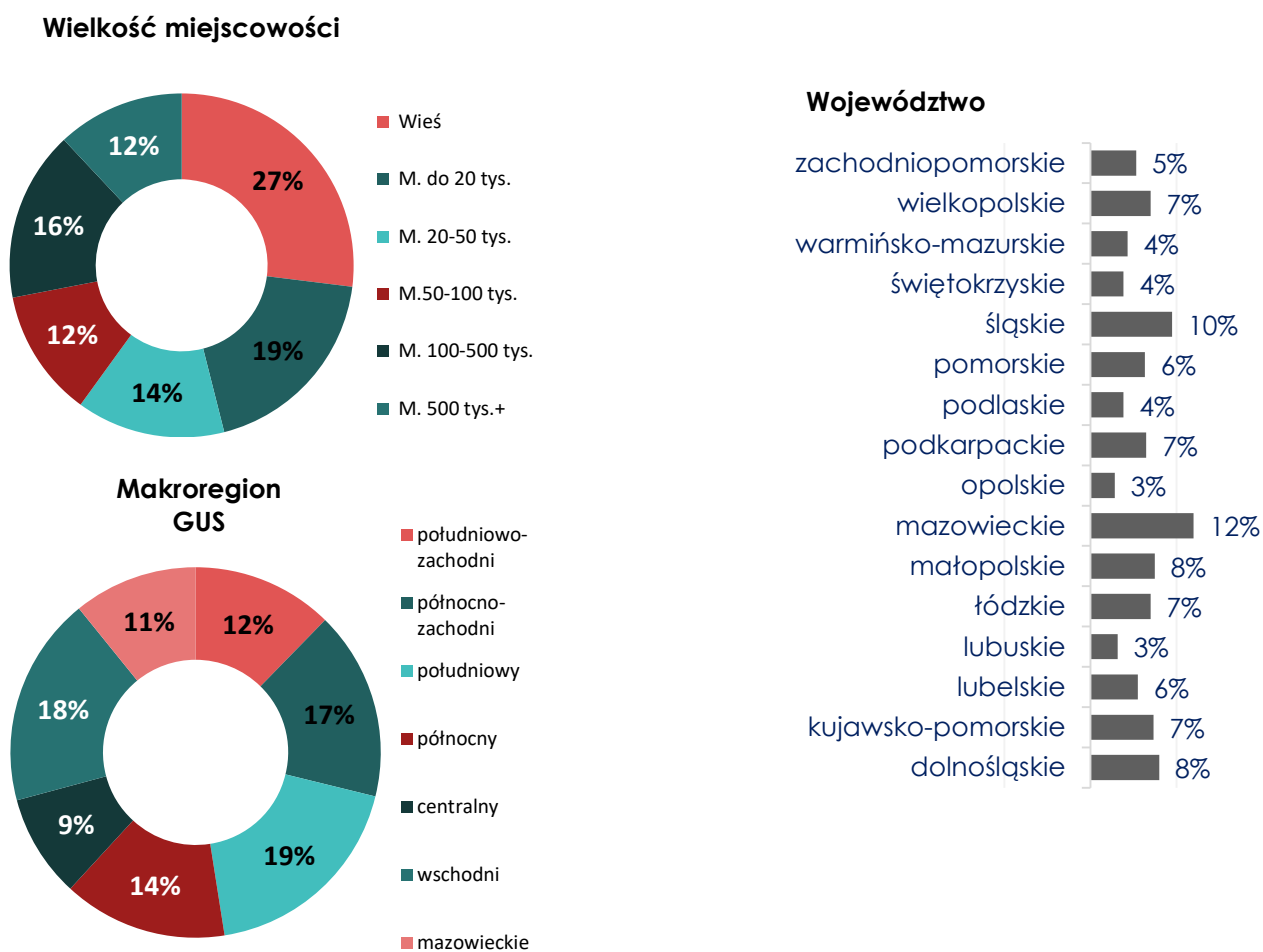

Podstawa: rodzice uczniów klas 2. szkoły podstawowej, N=600

58% rodziców wychowuje dzieci w swoim pierwszym związku małżeńskim, zaś 7% w związku ponownym. 23% dzieci żyje w rodzinie, gdzie rodzice są w związku partnerskim, a niemal 12% rodziców jest w separacji lub po rozwodzie. Ponad połowa (54%) uważa się za osobę związaną z kościołem i religią, 22% jest przeciwnego zdania, zaś 19% nie umie określić swojego stanowiska w tej sprawie.

Wykres 4. Charakterystyka respondentów (rodzice uczniów KL. 2. SP) – miejsce zamieszkania

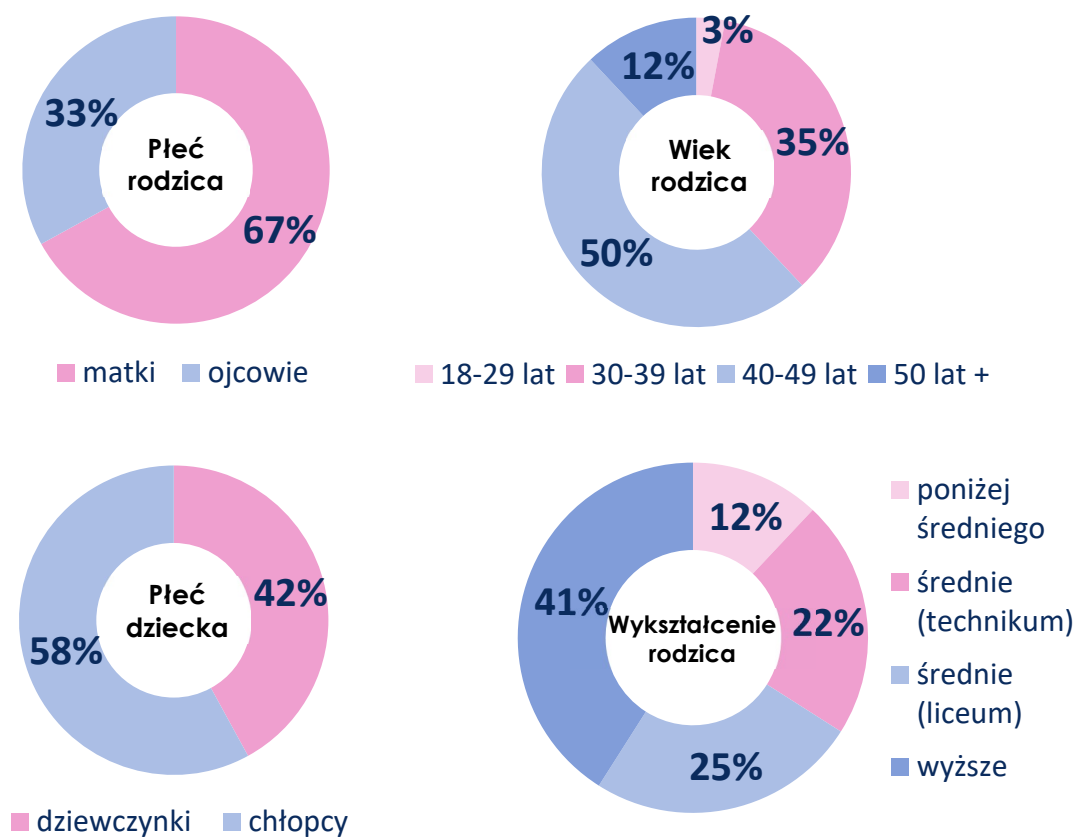
Podstawa: rodzice uczniów klas 2. szkoły podstawowej, N=600

Niemal 1/3 rodziców drugoklasistów mieszka na wsi, zaś 1/5 w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców. Największą reprezentację – zgodnie ze strukturą ludności w Polsce – stanowią mieszkańcy województw mazowieckiego, śląskiego i wielkopolskiego.

RODZICE UCZNIÓW KLAS SZÓSTYCH SZKOŁY PODSTAWOWEJ

Zgodnie z doborem próby ojcowie stanowili 1/3 badanych. Rodzice dzieci uczących się w szóstych klasach szkoły podstawowej częściej mają synów (58%). Połowa z nich ma 40-49 lat, zaś 35% 30-39 lat. Wśród badanych rodziców szóstoklasistów największy odsetek ma wyższe wykształcenie (41%), mniej średnie techniczne (22%) lub ogólnokształcące (25%).

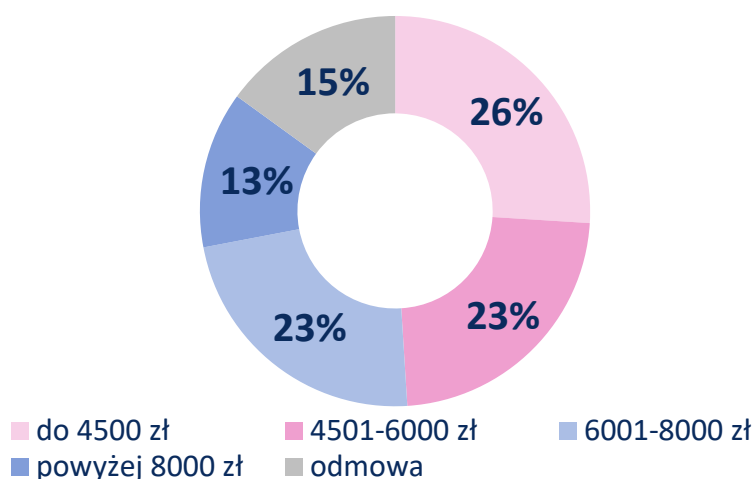
Wykres 5. Charakterystyka respondentów (rodzice uczniów KL. 6. SP) – płeć, wiek i wykształcenie rodzica oraz płeć dziecka

Podstawa: rodzice uczniów klas 6. szkoły podstawowej, N=600

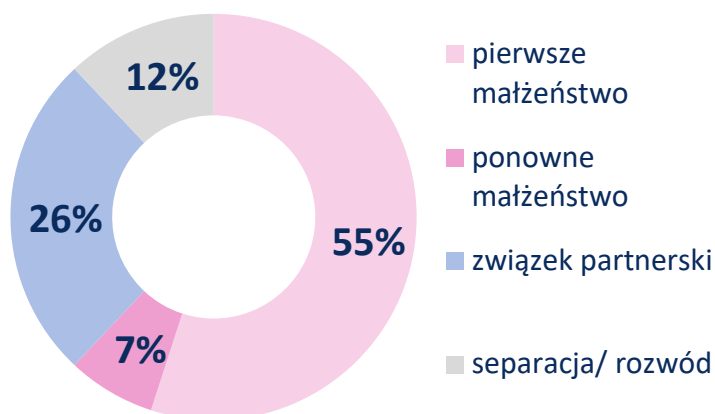
Wykres 6. Charakterystyka respondentów (rodzice uczniów KL. 6. SP) – dochody gospodarstwa domowego

Podstawa: rodzice uczniów klas 6. szkoły podstawowej, N=600

Niemal połowa rodziców (49%) deklaruje łączne dochody gospodarstwa (z włączeniem świadczeń socjalnych) w wysokości do 6000 zł miesięcznie. 23% ma dochody w wysokości 6001-8000 zł, a 13% powyżej 8 tys. zł.

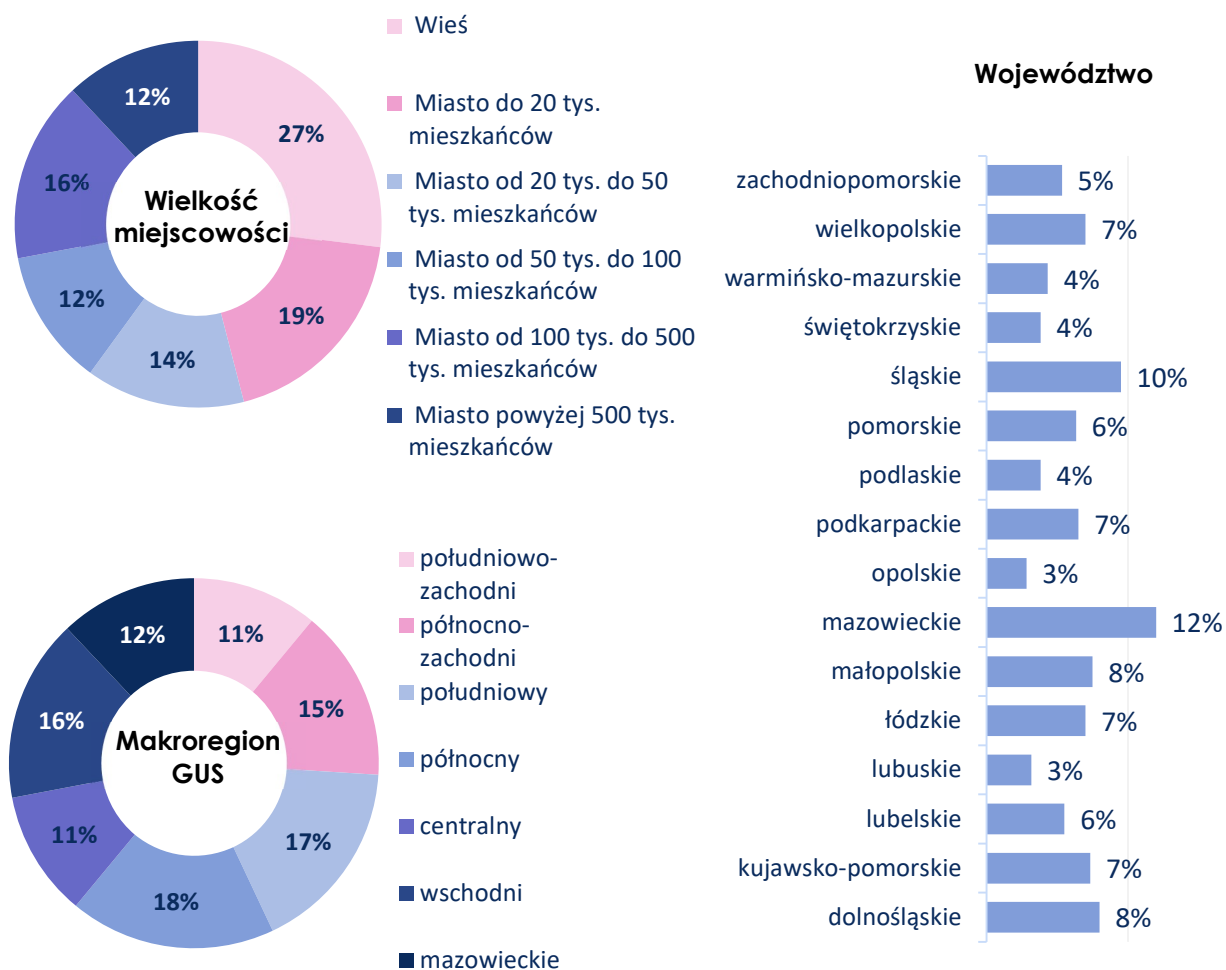
Wykres 7. Charakterystyka respondentów (rodzice uczniów KL. 6. SP) – status rodziny

Podstawa: rodzice uczniów klas 6. szkoły podstawowej, N=600

Ponad połowa (55%) rodziców wychowuje dzieci w pierwszym związku małżeńskim, zaś 7% w związku ponownym. 26% dzieci żyje w rodzinie, gdzie rodzice są w związku partnerskim, a 12% rodziców jest w separacji lub po rozwodzie. Ponad połowa (55%) uważa się za osobę związaną z kościołem i religią, 24% jest przeciwnego zdania, zaś 17% nie umie tego określić.

Wykres 7. Charakterystyka respondentów (rodzice uczniów KL. 6. SP) – miejsce zamieszkania

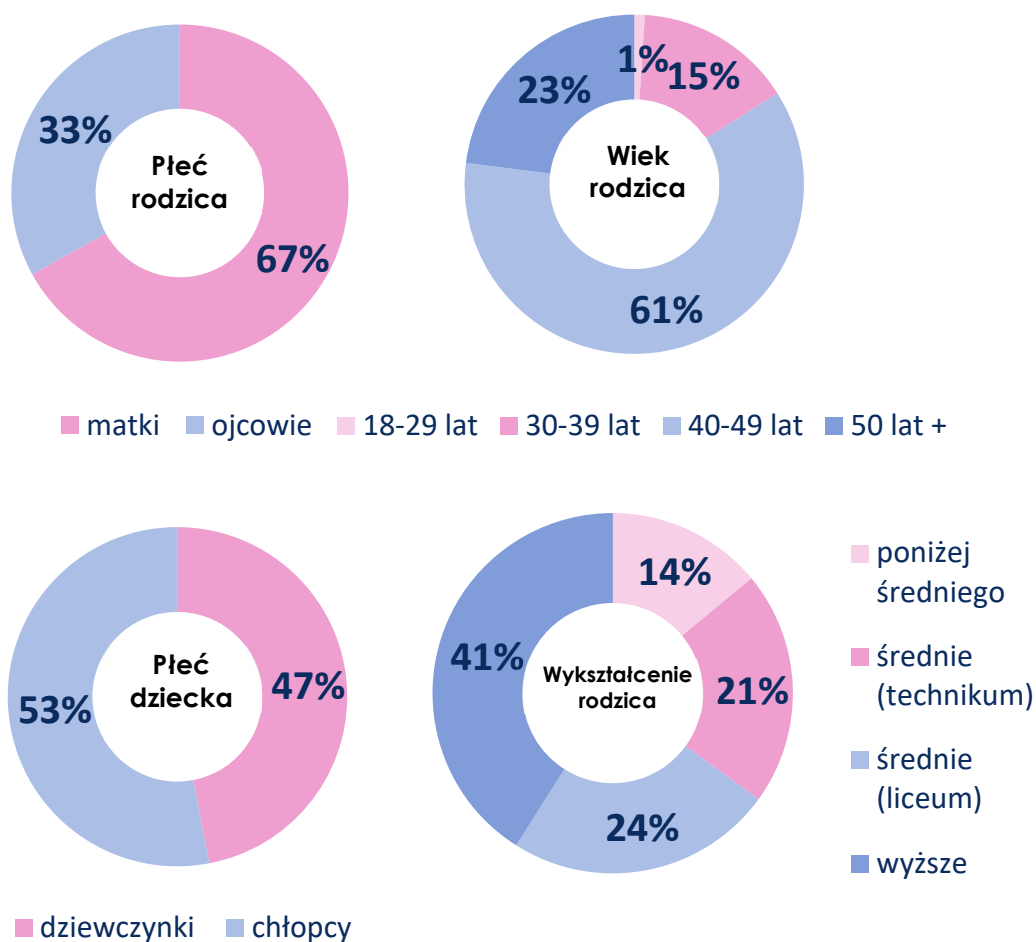
Podstawa: rodzice uczniów klas 6. szkoły podstawowej, N=600

27% rodziców szóstoklasistów mieszka na wsi, zaś 28% w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców. Największą reprezentację – zgodnie ze strukturą ludności w Polsce - stanowią mieszkańcy województw mazowieckiego i śląskiego.

RODZICE UCZNIÓW KLAS DRUGICH SZKOŁY PONADPODSTAWOWEJ

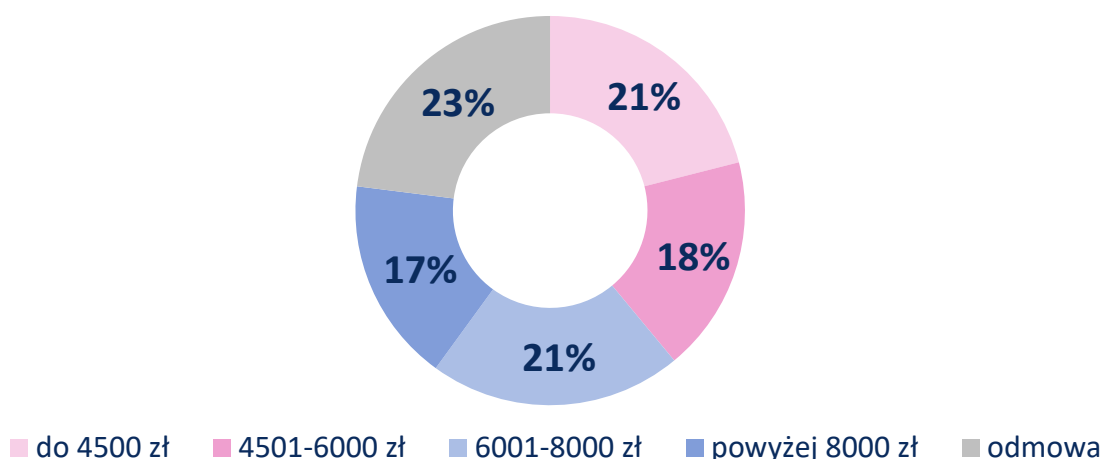
Zgodnie z doborem próby ojcowie stanowili tu 1/3 badanych. Rodzice dzieci uczących się w drugich klasach szkoły średniej nieco częściej mają synów (53%). 61% z nich ma 40-49 lat, zaś niemal 1/4 (23%) jest po pięćdziesiątce. Młodzi rodzice (30-39 lat) stanowią 15% badanych. Wśród badanych rodziców drugoklasistów największy odsetek ma wyższe wykształcenie (41%), mniej średnie ogólnokształcące (24%) lub techniczne (21%).

Wykres 8. Charakterystyka respondentów (rodzice uczniów KL. 2. SPP) – płeć, wiek i wykształcenie rodzica oraz płeć dziecka

Podstawa: rodzice uczniów klas 2. szkoły ponadpodstawowej, N=600

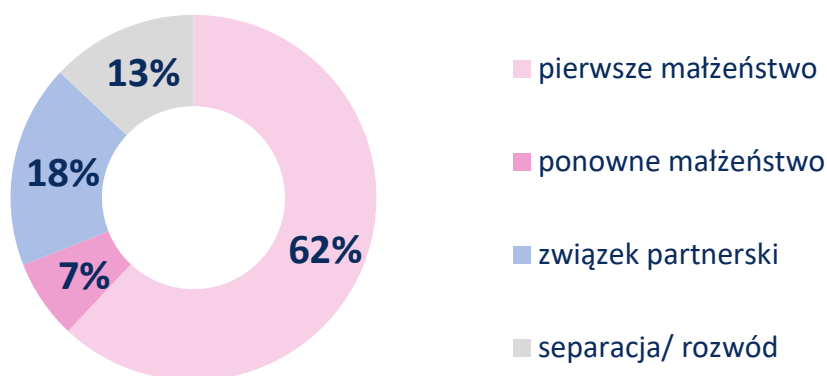
Wykres 9. Charakterystyka respondentów (rodzice uczniów KL. 2. SPP) – dochody gospodarstwa domowego

Podstawa: rodzice uczniów klas 2. szkoły ponadpodstawowej, N=600

Największy odsetek w tej grupie (23%) odmawia podania wysokości dochodów. Po 21% ma dochody w wysokości do 4500 zł lub 6001-8000 zł. Osoby z najwyższymi dochodami (8 tys.+) stanowią 17%.

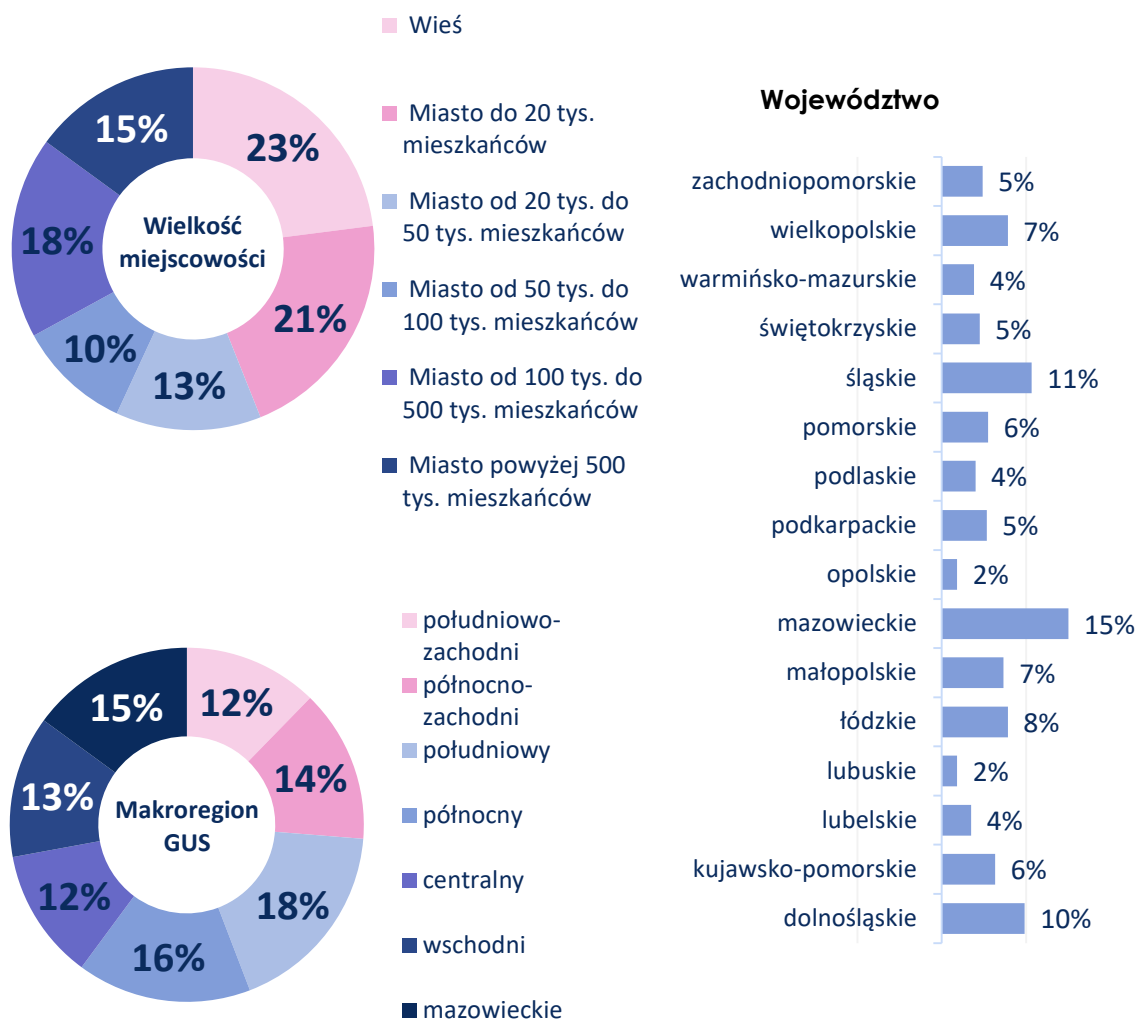
Wykres 10. Charakterystyka respondentów (rodzice uczniów KL. 2. SPP) – status rodziny

Podstawa: rodzice uczniów klas 2. szkoły ponadpodstawowej, N=600

W tej grupie 62% rodziców wychowuje dzieci w swoim pierwszym związku małżeńskim, zaś 7% w związku ponownym. 18% dzieci żyje w rodzinie, gdzie rodzice są w związku partnerskim, a 13% rodziców jest w separacji lub po rozwodzie. Ponad połowa (55%) uważa się za osobę związaną z kościołem i religią, 23% jest przeciwnego zdania, zaś 19% nie umie tego określić.

Wykres 11. Charakterystyka respondentów (rodzice uczniów KL. 2. SPP) – miejsce zamieszkania

Podstawa: rodzice uczniów klas 2. szkoły ponadpodstawowej, N=600

23% rodziców uczniów drugich klas szkoły ponadpodstawowej mieszka na wsi, zaś 1/3 w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców. Największą reprezentację – zgodnie ze strukturą ludności w Polsce - stanowią mieszkańcy województw mazowieckiego i śląskiego.

4. Środowisko szkolne

4.1. Znormalizowane wyniki badania

Analizując wyniki badania, uwzględniono różne sposoby opracowania danych, które zostały wskazane w podręcznikach kwestionariusza KIDSCREEN (Mazur, 2008; Ravens-Sieberer & Kidscreen Group Europe, 2016). Dla celów diagnostycznych istotne było wskazanie grupy dzieci, które według ich rodziców osiągały niski lub w normie poziom wyników. Wskazanie na grupę zagrożoną pozwala ocenić skalę koniecznej pomocy i wsparcia w danym obszarze. Należy podkreślić, że badanie w 2022 roku było prowadzone z perspektywy rodziców i analiza ich ocen wskazywała na sytuację dzieci.

Drugą miarą, szczególnie istotną ze względu na możliwość porównania wyników różnych badań (w ujęciu czasowym i geograficznym), to średnia uzyskiwanych wyników.

W podręczniku do kwestionariusza w następujący sposób zdefiniowano obszar - środowisko szkolne: *wymiar ten określa zdolności poznawcze dziecka/nastolatka, umiejętność nauki i koncentracji oraz jego odczucia wobec szkoły. Pytania odnoszą się do satysfakcji ze szkoły, osiągnięć w nauce, postrzegania szkoły jako miejsca przyjaznego. Badane są także relacje z nauczycielami (Mazur, 2008, s. 22).*

Wynik niski jest charakteryzowany w następujący sposób: *osoby niezadowolone ze szkoły, negatywnie oceniające szkołę i nauczycieli, natomiast w normie jako: osoby pozytywnie postrzegające środowisko szkolne oraz własne osiągnięcia w nauce (Mazur, 2008, s. 22).*

W badaniu, analizując wypowiedzi rodziców, niski wynik osiągnęło 50% uczniów klas 2. SP (47% chłopców i 52% dziewczynek), 50% uczniów klas 6. SP (42% chłopców i 57% dziewczynek) oraz 43% (38% chłopców i 48% dziewcząt) uczniów klas 2. szkoły ponadpodstawowej.

Różnice między dziećmi a rodzicami w ocenie środowiska szkolnego są znaczące. W obu klasach szkoły podstawowej odsetek ocen poniżej normy sięga połowy badanych. Nieco lepsza sytuacja jest w grupie rodziców uczniów szkół średnich.

Tabele 4.1.1. Porównanie do norm

Klasa		Badanie dzieci 2021		Badanie rodziców 2022	
		Chłopcy	Dziewczynki	Chłopcy	Dziewczynki
2. klasa SP	Niski wynik	27%	16%	47%	52%
	W normie	73%	84%	53%	48%
	N=	915	926	316	284
6. klasa SP	Niski wynik	20%	21%	42%	57%
	W normie	80%	79%	58%	43%
	N=	897	1003	351	249
2. klasa SPP	Niski wynik	16%	19%	38%	48%
	W normie	84%	81%	62%	52%
	N=	974	1182	316	284

Przedział czasowy roku między badaniami nie jest na tyle długim okresem, aby powodował tak znaczną zmianę spostrzegania sytuacji szkolnej. Prezentowane wyniki pokazują jednoznacznie, że rodzice widzą sytuację dzieci znacznie gorzej niż one same. Badanie pokazało, że w wymiarze płciowym sytuacja chłopców jest postrzegana lepiej niż dziewcząt.

4.1.1. Porównanie do norm w przecięciach demograficznych

Mężczyźni i kobiety podobnie oceniali swoje dzieci w przypadku dzieci z 2 kl. szkoły podstawowej. Na wyższych poziomach edukacyjnych kobiety gorzej niż mężczyźni oceniali sytuację dziecka (np. poniżej normy dzieci kl. 6. SP – kobiety - matki: 53%, mężczyźni – ojcowie 40%). Wiek rodziców nie miał wpływu na udzielane odpowiedzi na poziomie kl. 6. oraz szkoły ponadpodstawowej. Różnicowanie widać na poziomie kl. 2., gdzie rodzice młodszy do 40 lat częściej wskazywali na niski wynik ich dzieci. Rodzice uczniów klas 6. szkoły podstawowej z wykształceniem wyższym lepiej oceniali swoje dzieci, na innych poziomach edukacyjnych nie było znaczącej różnicy.

Tabela 4.1.2. Płeć, wiek i wykształcenie rodzica

Klasa		Płeć rodzica		Wiek rodzica		Wykształcenie	
		Kobieta	Mężczyzna	Do 39 lat	Powyżej 40 lat	Ponżej wyższego	Wyższe
2. klasa SP	Niski wynik	49%	50%	53%	45%	49%	49%
	W normie	51%	50%	47%	55%	51%	51%
	N=	400	200	319	281	338	262
6. klasa SP	Niski wynik	53%	40%	48%	48%	52%	43%
	W normie	47%	60%	52%	52%	48%	57%
	N=	400	200	226	374	356	244
2. klasa SPP	Niski wynik	46%	37%	42%	43%	41%	45%
	W normie	54%	63%	58%	57%	59%	55%
	N=	400	200	98	502	355	245

Oceny nie różnicowały się ze względu na dochód i status rodziny. Ponad 3/5 rodziców uczniów 2. klasy szkoły ponadpodstawowej udzieliło odpowiedzi w normie.

Tabela 4.1.3. Status i dochód rodziny

Klasa		Status rodziny		Dochód rodziny	
		Pierwsze małżeństwo	Wolne związki, rozwód	Ponżej 6 tys. zł	6 tys. zł i więcej
2. klasa SP	Niski wynik	48%	51%	50%	52%
	W normie	52%	49%	50%	48%
	N=	351	249	202	258
6. klasa SP	Niski wynik	49%	48%	51%	45%
	W normie	51%	52%	49%	55%
	N=	331	269	234	274
2. klasa SPP	Niski wynik	43%	43%	44%	42%
	W normie	57%	57%	56%	58%
	N=	374	226	198	265

Odpowiedzi rozkładały się podobnie w przypadku osób ze wsi, małego miasteczka i miast.

Tabela 4.1.4. Wielkość miejscowości

		Wielkość miejscowości		
Klasa		Wieś	Miasto do 100 tys.	Miasto powyżej 100 tys.
2. klasa SP	Niski wynik	49%	49%	49%
	W normie	51%	51%	51%
	N=	177	242	181
6. klasa SP	Niski wynik	53%	47%	46%
	W normie	47%	53%	54%
	N=	162	271	167
2. klasa SPP	Niski wynik	42%	43%	43%
	W normie	58%	57%	57%
	N=	140	262	198

Rozkład wyników w podziale geograficznym pokazuje poniższa tabelka.

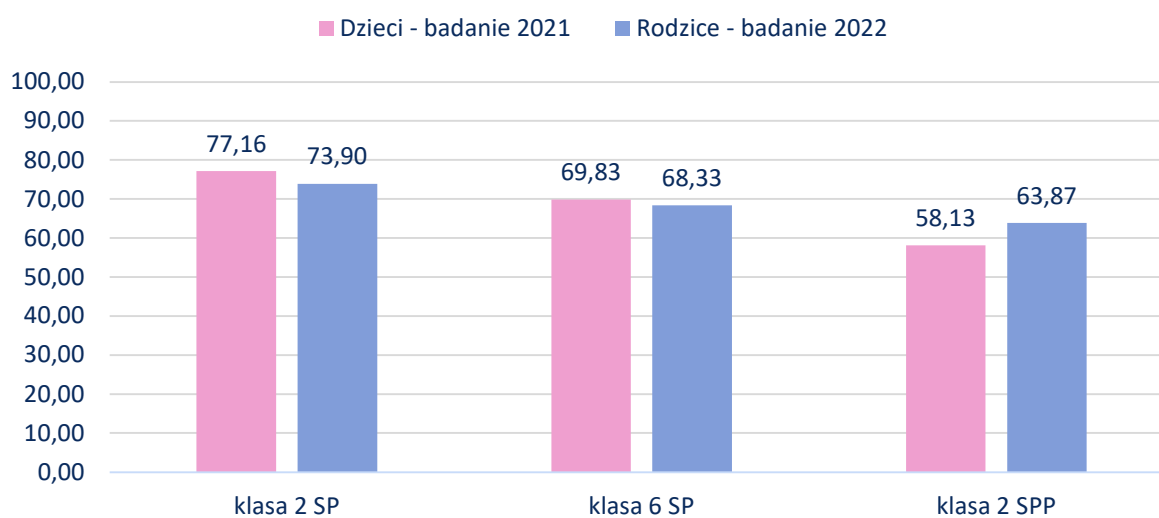
Tabela 4.1.5. Makroregion GUS

		Makroregion GUS						
Klasa		Pd-zach.	Pn-zach.	Południe	Północ	Centrum	Wschód	Mazowsze
2. klasa SP	Niski wynik	42%	42%	50%	52%	46%	56%	52%
	W normie	58%	58%	50%	48%	54%	44%	48%
	N=	74	99	112	86	54	110	65
6. klasa SP	Niski wynik	52%	53%	47%	47%	45%	43%	53%
	W normie	48%	47%	53%	53%	55%	57%	47%
	N=	65	93	102	108	65	95	72
2. klasa SPP	Niski wynik	39%	39%	46%	39%	41%	49%	48%
	W normie	61%	61%	54%	61%	59%	51%	52%
	N=	70	87	108	94	74	77	90

4.1.2. Porównanie wyników w latach 2021-2022 (dzieci i rodzice)

Biorąc pod uwagę średnie wyniki respondentów (oceny środowiska szkolnego), można wskazać na skorelowanie wyników z wiekiem. Na etapie edukacji wczesnoszkolnej średnia wartość tego indeksu sięga 74%, w późniejszych klasach szkoły podstawowej 68, a na poziomie szkoły ponadpodstawowej wynosi już tylko niespełna 64. Najmłodsze dzieci oceniają swoje środowisko szkolne wyżej niż ich rodzice. W grupie uczniów klas szóstych i ich rodziców oceny te są zbliżone. Dopiero wśród starszych nastolatków widoczne jest zbyt optymistyczne postrzeganie życia szkolnego przez rodziców. Uczniowie klas drugich szkół ponadpodstawowych postrzegają swoje środowisko szkolne gorzej niż młodsze dzieci i gorzej niż ich rodzice.

Wykres 12. Środowisko szkolne – porównanie ocen

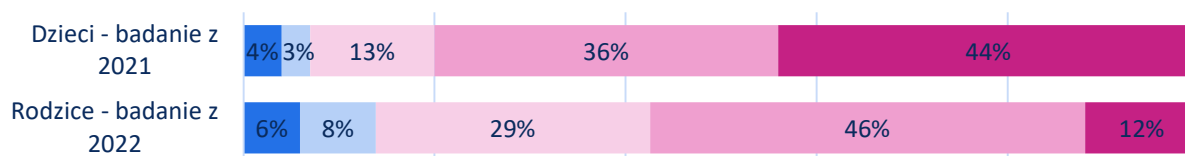
4.2. Szczegółowe wyniki badania: stosunek do szkoły

DZIECI KLASY DRUGIEJ SZKOŁY PODSTAWOWEJ I ICH RODZICE

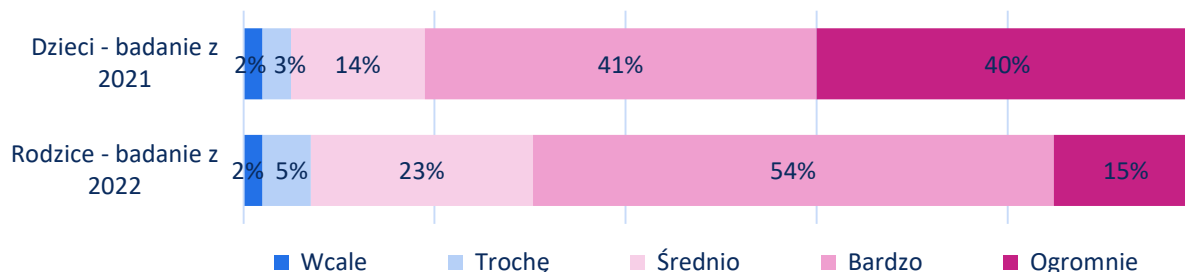
Stosunek do szkoły jest znacząco różny w ocenie dzieci i ich rodziców. Dzieci oceniają bardzo wysoko swoje zadowolenie z pobytu w szkole oraz to jak im się w szkole układało. Rodzice istotnie częściej wskazują odpowiedzi „średnio” i „bardzo”, podczas gdy dzieci entuzjastycznie wskazywały odpowiedź „ogromnie”.

Wykres 13. Stosunek do szkoły (2. SP i ich rodzice)

Czy dziecko było zadowolone, będąc w szkole

Czy dziecku dobrze układało się w szkole

Podstawa: uczniowie klas 2. szkoły podstawowej N=1841 i ich rodzice N=600

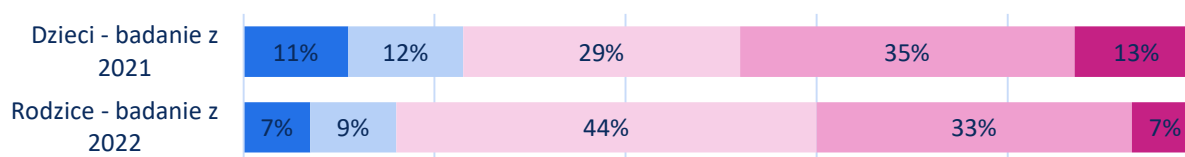

DZIECI KLASY SZÓSTEJ SZKOŁY PODSTAWOWEJ I ICH RODZICE

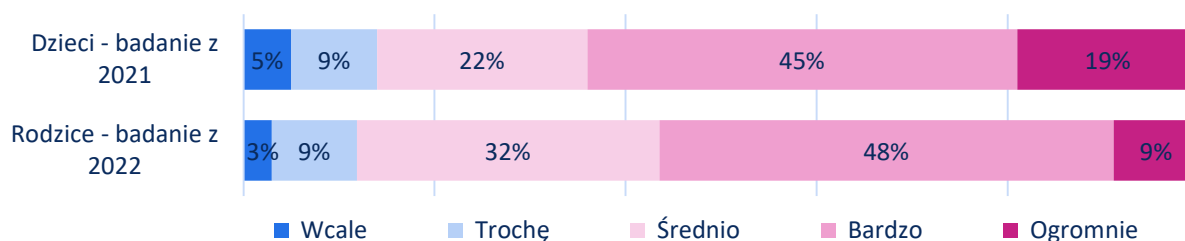
Stosunek do szkoły jest różny w ocenie dzieci i ich rodziców. Dzieci oceniają bardzo wysoko swoje zadowolenie z pobytu w szkole oraz to jak im się układa w szkole. Rodzice istotnie częściej wskazują odpowiedzi „średnio” i „bardzo”, podczas gdy dzieci częściej wskazywały odpowiedź „ogromnie”.

Wykres 14. Stosunek do szkoły (6. SP i ich rodzice)

Czy dziecko było zadowolone, będąc w szkole

Czy dziecku dobrze układało się w szkole

Podstawa: uczniowie klas 6. szkoły podstawowej N=1841 i ich rodzice N=600

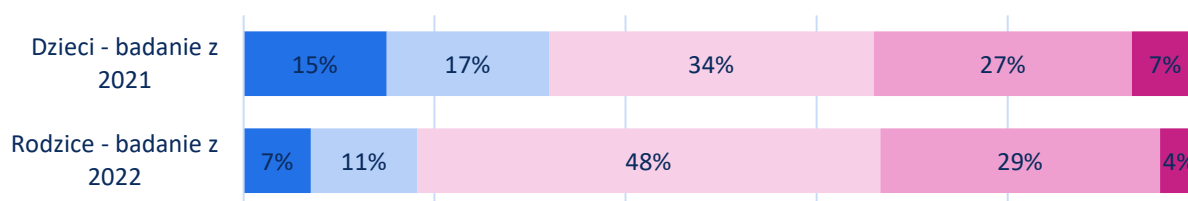

DZIECI KLASY DRUGIEJ SZKOŁY PONADPODSTAWOWEJ I ICH RODZICE

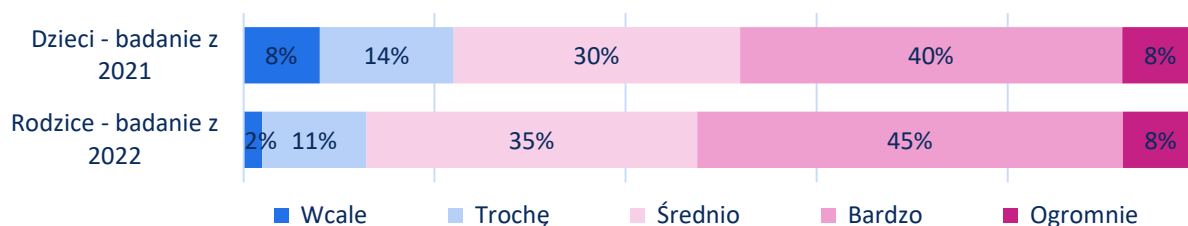
Stosunek do szkoły jest dosyć podobny w ocenie dzieci i ich rodziców. Rodzice oceniają głównie „średnio” zadowolenie z pobytu w szkole, młodzież częściej niż rodzice odpowiada „wcale” oraz „trochę”. Najczęstsze odpowiedzi w przypadku pytania o to, jak dziecku układa się w szkole, zarówno wśród dzieci, jak i rodziców to „bardzo”.

Wykres 15. Stosunek do szkoły (2. SPP i ich rodzice)

Czy dziecko było zadowolone, będąc w szkole

Czy dziecku dobrze układało się w szkole

Podstawa: uczniowie klas 2. szkoły ponadpodstawowej N=1841 i ich rodzice N=600

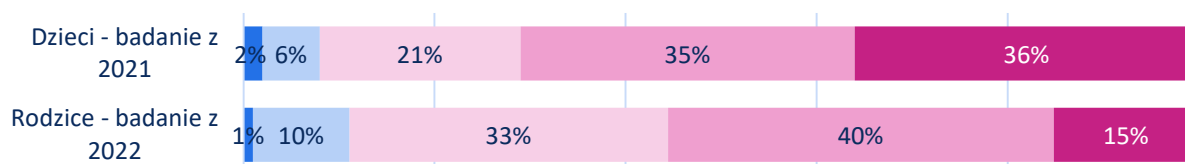
4.3. Aktywność szkolna

DZIECI KLASY DRUGIEJ SZKOŁY PODSTAWOWEJ I ICH RODZICE

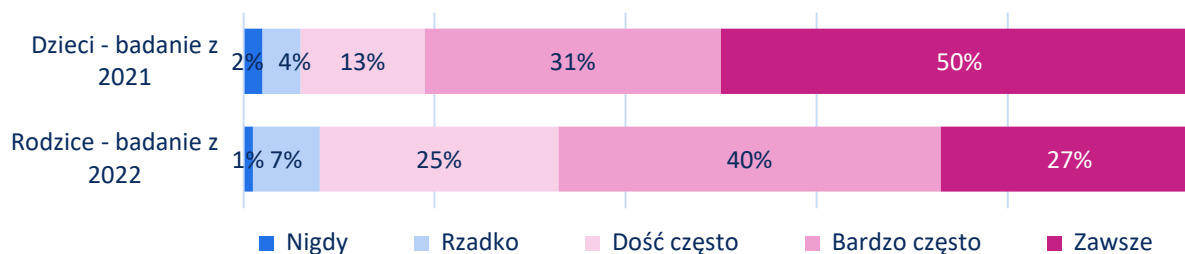
Podobnie postrzegana jest aktywność szkolna – z przewagą odpowiedzi „dość często” i „bardzo często” wśród rodziców, natomiast odpowiedzi „zawsze” wśród dzieci.

Wykres 16. Aktywność szkolna (2. SP i ich rodzice)

Dziecko potrafiło patrzeć i słuchać z uwagą

Dziecku dobrze układały się relacje z nauczycielami

Podstawa: uczniowie klas 2. szkoły podstawowej N=1841 i ich rodzice N=600

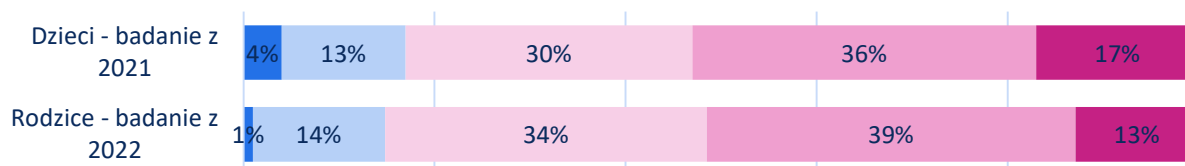

DZIECI KLASY SZÓSTEJ SZKOŁY PODSTAWOWEJ I ICH RODZICE

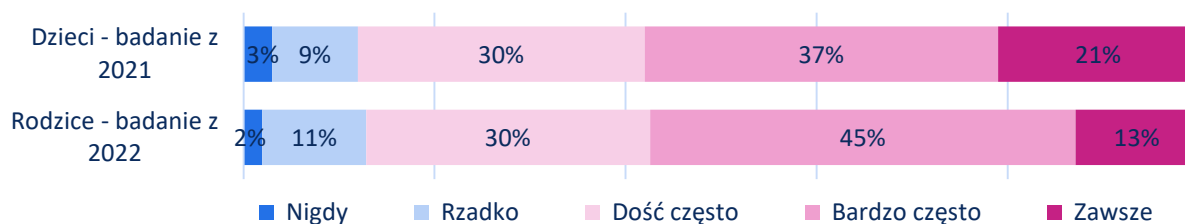
Podobnie postrzegana jest aktywność szkolna – z przewagą odpowiedzi „dość często” i „bardzo często” wśród rodziców, natomiast odpowiedzi „zawsze” wśród dzieci.

Wykres 17. Aktywność szkolna (6. SP i ich rodzice)

Dziecko potrafiło patrzeć i słuchać z uwagą

Dziecku dobrze układały się relacje z nauczycielami

Podstawa: uczniowie klas 6. szkoły podstawowej N=1841 i ich rodzice N=600

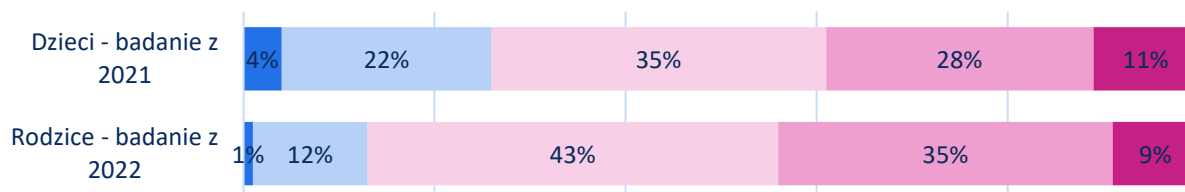

DZIECI KLASY DRUGIEJ SZKOŁY PONADPODSTAWOWEJ I ICH RODZICE

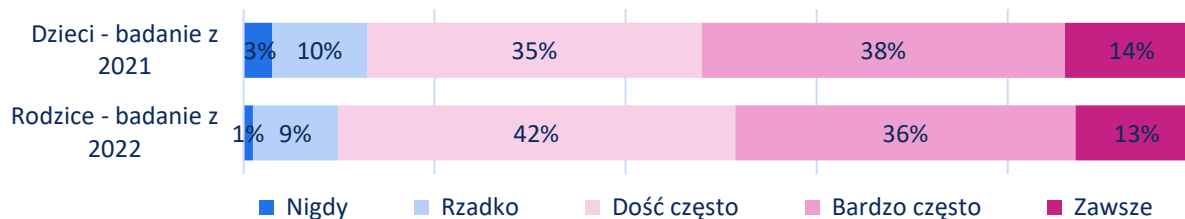
Podobnie postrzegana jest aktywność szkolna – z przewagą odpowiedzi „dość często” i „bardzo często” wśród rodziców i dzieci. Częściej w przypadku młodzieży niż dorosłych padała odpowiedź „rzadko” w pytaniu, czy dziecko potrafi patrzeć i słuchać z uwagą.

Wykres 19. Aktywność szkolna (2. SPP i ich rodzice)

Dziecko potrafiło patrzeć i słuchać z uwagą

Dziecku dobrze układały się relacje z nauczycielami

Podstawa: uczniowie klas 2. szkoły ponadpodstawowej N=1841 i ich rodzice N=600

5. Rekomendacje

Prezentowane rekomendacje są wynikiem analizy danych uzyskanych w omawianym projekcie a także wiedzy eksperckiej i doświadczenia Rady Ekspertów przy Rzeczniku Praw Dziecka.

- Większość rodziców dzieci na wszystkich poziomach edukacyjnych ocenia sytuację szkolną znacząco gorzej niż ich dzieci. Szczególnie niepokojące jest określenie odsetka dzieci, które wymagają interwencji ze strony państwa. Należy zwrócić uwagę, że ostatnie wydarzenia związane z pandemią i wojną wpływają w znaczący sposób na funkcjonowanie, także psychiczne rodziców. Jest ono coraz gorsze, co przekłada się także na spostrzeganie codzienności swoich dzieci. Wydaje się, że istotne jest zwrócenie uwagi na dobrostan rodziców, tak by jego niski poziom nie wpływał negatywnie na dzieci. **Kluczowym jest podejmowanie interwencji nie tylko w stosunku do dzieci, ale także do całej rodziny, która stanowi system połączonych elementów (teoria systemowa rodziny).**
- Relatywnie niska ocena relacji dziecka i szkoły może także wynikać z relacji rodzice – szkoła. Choć temat ten pojawia się w badaniach i praktyce edukacyjnej stosunkowo często, to jakość współpracy szkoły i rodziców wydaje się na niskim poziomie. Nierzadkie są przypadki, kiedy szkoła inicjuje kontakt z rodzicami jedynie w sytuacjach kryzysowych, poważnych problemów z uczniem. Powoduje to spostrzeganie szkoły nie jako partnera w wychowaniu dziecka, ale raczej instytucji nadzorującej, oceniającej rodziców. **Istotnym jest więc rzeczywiste wdrożenie idei współpracy rodziców i szkoły, szersze zaangażowanie w życie poszczególnych klas i całych społeczności szkolnych. Nauczyciele muszą spostrzegać rodziców jako ważny zasób i budować relacje oparte na potencjałach uczniów i ich rodziców.**
- Wydaje się, że rodzice starszych dzieci mniej uczestniczą w życiu szkolnym swoich pociech, przy czym wiele informacji przekazywanych przez dzieci bardziej dotyczy sytuacji problemowych niż sukcesów własnych i koleżanek/kolegów. Naturalnym jest, że dla dzieci młodszych główną przestrzenią przebywania i relacji jest szkoła. Zmienia się to wraz z wiekiem, kiedy pojawiają się alternatywne środowiska, relacje, zainteresowania. Powoduje to obniżenie atrakcyjności samej szkoły i tym samym wysokości ocen jakości środowiska szkolnego.

- W obszarze „Aktywność szkolna” - rodzice uczniów szkół podstawowych gorzej oceniają zdolności dzieci do patrzenia i słuchania z uwagą. Młodsze dzieci narażone są o wiele bardziej na przestymulowanie układu nerwowego i drastyczne pogorszenie zdolności do koncentracji i skupienia na dłużej, szczególnie gdy korzystają z mediów społecznościowych, których forma (nie tylko treści) może wyrządzić stałe zmiany w układzie nerwowym. **Istotnym jest podjęcie działań w zakresie edukacji rodziców i nauczycieli dotyczącej procesów i efektów przestymulowania układu nerwowego. Wydaje się także koniecznym do rozważenia sposób organizacji szkoły, który ograniczałby korzystanie z urządzeń elektronicznych w czasie zajęć lekcyjnych.**

Wyniki badania jakości życia dzieci i młodzieży w Polsce oraz prace i rekomendacje Rady Ekspertów przy Rzeczniku Praw Dziecka staną się podstawą opracowania wystąpień generalnych Rzecznika, a także projektów nowych aktów prawnych.

6. Bibliografia

1. Cartwright, N., & Hardie, J. (2012). *Evidence-based policy: A practical guide to doing it better*. Oxford University Press.
2. Davies, H. T. O., Nutley, S. M., & Smith, P. C. (2000). *What works?: Evidence-based policy and practice in public services* (1. wyd.). Bristol University Press. <https://doi.org/10.2307/j.ctt1t892t3>
3. Mazur, J. (2008). *Polska wersja kwestionariuszy do badania jakości życia związanej ze zdrowiem dzieci i młodzieży (KIDSCREEN)*. Instytut Matki i Dziecka.
4. Ravens-Sieberer, U., Auquier, P., Erhart, M., Gosch, A., Rajmil, L., Bruil, J., Power, M., Duer, W., Cloetta, B., & Czemy, L. (2007). The KIDSCREEN-27 quality of life measure for children and adolescents: Psychometric results from a cross-cultural survey in 13 European countries. *Quality of Life Research*, 16(8), 1347–1356.
5. Ravens-Sieberer, U., Gosch, A., Rajmil, L., Erhart, M., Bruil, J., Duer, W., Auquier, P., Power, M., Abel, T., & Czemy, L. (2005). KIDSCREEN-52 quality-of-life measure for children and adolescents. *Expert review of pharmacoeconomics & outcomes research*, 5(3), 353–364.
6. Ravens-Sieberer, U., Gosch, A., Rajmil, L., Erhart, M., Bruil, J., Power, M., Duer, W., Auquier, P., Cloetta, B., & Czemy, L. (2008). The KIDSCREEN-52 quality of life measure for children and adolescents: Psychometric results from a cross-cultural survey in 13 European countries. *Value in health*, 11(4), 645–658.
7. Ravens-Sieberer, U., & Kidscreen Group Europe (Red.). (2016). *The Kidscreen questionnaires: Quality of life questionnaires for children and adolescents: handbook* (3rd edition). Pabst Science Publishers.

